

PÄIHDEOHJELMA

Voimassa 1.8.2018 alkaen

Sisällys

Päihdeohjelma	2
Lainsäädäntö	2
Kurinpito	3
Opiskeluoikeuden peruuttaminen	3
Toimintamalli	3
Päihdetilanteisiin puuttuminen	4
Toimintamalli akuuttitilanteisiin	5
Hoitoonohjaus	5
Kurinpito päihdetilanteessa	5
LIITE 1	6
LIITE 2	8
LIITE 3	10
LIITE 4	11

Päihdeohjelma

Päihteiden käyttö, hallussapito tai niiden vaikutuksen alaisena oleminen on kielletty SAMIedussa. Yleisimpiä päihteitä ovat alkoholi, tupakkatuotteet, keskushermostoon vaikuttavat lääkeaineet, luotainaineet, kannabis, amfetamiini ja opiaatit.

Yleisesti ongelmakäytöksi määritellään sellainen päihteiden käyttö, joka aiheuttaa vahinkoa tai haittaa käyttäjälle itselleen ja hänen lähiympäristölleen. Tämän määritelmän kautta tulee tarkastella jokaisen opiskelijan tilannetta, kun epäillään päihteiden väärinkäyttöä. Mitä nuoremasta henkilöstä on kyse, sitä tarkemmin on asiaan paneuduttava ja minimoitava vahinkoja ja haittoja nuoren psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen kehityksen kannalta.

Päihteet aiheuttavat turvallisuusriskin niin oppilaitoksessa, asuntolassa kuin työpaikallakin. Oppilaitos- ja tapaturmavakuutukset eivät korvaa päihtyneenä sattuneita tapaturmia. Myös asiakkailta on oikeus saada turvallinen palvelu päihteettömältä opiskelijalta.

Lainsäädäntö

Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) antaa määräykset opiskelijaksi ottamisesta, alalle soveltumattomuudesta sekä opiskeluoikeuden peruuttamisesta, mm. päihteisiin liittyvissä asioissa.

Huumausainetestaukseen lähettämiseen liittyvät säännökset koskevat kaikkien koulutusalojen tutkintoja opintoihin liittyvien käytännön tehtävien tai työssäoppimisen yhteydessä tai tilanteessa, jolloin opiskelijalla on riippuvuus huumeista (ks. Liite 2).

Koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perustelua aiheita epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai työssäoppimisessa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista; ja testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, harkinta- tai reagointikykyä; ja huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen ko. tehtävässä

1. vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä tai
2. vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta tai
3. vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä, tai
4. merkittävästi lisää huumaus- tai lääkeaineiden laittoman kaupan, hallussapidon, käytön tai leviämisen riskiä.

Kurinpito

Koulutuksen järjestäjällä on oikeus seuraaviin kurinpitotoimenpiteisiin:

Kirjallinen varoitus, kun opiskelija

- kieltäytyy 84 §:ssä tarkoitetun huumausainetestistä koskevan todistuksen esittämisestä; taikka
- on 84 §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt.
- opiskelija esiintyy päihtyneenä oppilaitoksessa, asuntolassa tai työpaikalla

Päättävä taho: rehtori

Määräaikainen erottaminen oppilaitoksesta tai asuntolasta max. 1 vuosi, kun

- teko on vakava tai opiskelija jatkaa kirjallisen varoituksen perusteena ollutta epäasiallista käyttäytymistä (TULKINTA: - Jos opiskelija jatkaa huumausaineiden käyttöä tai kieltäytyy toistuvasti vapaaehtoisesta tai määrätystä huumausainetestauksesta)

Päättävä taho: monijäseninen toimielin

Opiskeluoikeuden pidättäminen (SORA-ALAT)

- siihen asti, kunnes opiskelija suostuu opiskeluoikeuden peruuttamisprosessiin liittyviin terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin

Päättävä taho: monijäseninen toimielin

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa opiskeluoikeuden lain (531/2017) 81 § erikseen määrittämässä tapauksissa, kun opintoihin tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia.

Toimintamalli

SAMIedun järjestyssääntöjen mukaan kaikenlaisten päihteiden hallussapito ja/tai niiden vaikutuksen alaisena oleminen on kielletty koulun alueella, asuntolassa ja työpaikoilla. Tupakointi on kielletty oppilaitoksen ja asuntolan alueella, samoin oppilaitoksen järjestämissä tilaisuuksissa, vierailuilla ja edustustehtävissä.

Alla luetellut piirteet voivat olla merkki päihteiden ongelmakäytöstä:

- työssä / opinnoissa selviytyminen heikkenee
- rahantarve kasvaa ja ystäväpiiri vaihtuu
- poissaolot lisääntyvät, varsinkin aamuisin ja maanantaisin
- henkilöllä on epärealistisia puheita, tarinoita, valehtelua
- henkilön luonne muuttuu
- henkilöllä esiintyy pelkotiloja, ahdistuneisuutta, levottomuutta
- henkilössä on erilaisia fyysisiä merkkejä, jotka riippuvat käytetystä aineesta: laajentuneet silmäterät tai verestävät silmänvalkuaiset, vapina, hikoilu, painon muutos, uneliaisuus, tokkuraisuus
- tietyille aineille ominainen haju – esim. tinneri, kannabis

- henkilöllä on hallussaan esim. piippu, veitset, aineenpalaset
- ulkonäkö ja olemus muuttuvat

Päihdetilanteisiin puuttuminen

Opiskelija ei voi olla päihtyneenä opetustilanteessa tai asuntolassa. Kun havaitaan tai epäillään, että opiskelija on päihtynyt tai että opiskelijalla on päihderiippuvuus, tilanteeseen on puututtava välittömästi. Paikalle on hyvä saada toinen henkilökunnan edustaja. Puuttuja täyttää liitteen 1 (Epäily päihteiden käytöstä) ja vie asian toimialajohtajalle / palvelujohtajalle tietoon ja käsiteltäväksi.

Kuraattori tai palveluohjaaja järjestää keskustelutilaisuuden, jossa on läsnä toimialajohtaja/palvelujohtaja, opiskelija (alaikäisen kohdalla huoltaja) ja havainnon tehnyt henkilö/-t. Keskustelu kirjataan ylös. Opiskelijalle varataan aika päihdetyöntekijälle.

Jos keskustelun perusteella on syytä epäillä opiskelijaa huumausaineiden käytöstä, käydään läpi liitteet 1 ja 2 (Epäily päihteiden käytöstä ja Huumausainetestaukseen määrääminen).

Jos SORA-säädösten ja -määräysten edellytykset täyttyvät (ks. kpl Lainsäädäntö), opiskelija ohjataan SORA-säädösten ja -määräysten mukaiseen huumausainetestaukseen. Mikäli testin tulos on positiivinen, opiskelija ohjataan päihdepalveluiden piiriin. Huumausainetesti otetaan laboratorioissa ja lähetteen sinne tekee terveydenhoitaja. Opiskelijan on käytävä laboratoriotutkimuksissa hänelle varattuna aikana saman koulupäivän kuluessa.

Jos opiskelija on selvästi päihtynyt, opettajalla on oikeus ja velvollisuus sulkea päihtynyt opiskelija opetuksesta loppupäiväksi. Opettajan tulee arvioida, voiko päihtyneen opiskelijan laittaa yksin kotiin vai tarvitseeko hän esim. saattajan (alaikäisellä aina huoltajaan yhteys). Opetuksesta sulkemisesta seuraa poissaolomerkintä. Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) antaa koulutuksenjärjestäjälle mahdollisuuden velvoittaa opiskelijaa esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen. Huumausaine-epäilyssä opiskelija ei voi osallistua lähiopetukseen tai työpaikalla tapahtuvaan koulutukseen ennen kuin hän on esittänyt pyydetyn huumausainetodistuksen ja hän on sitoutunut hoitoon ja seurantaan. Opintoja voi suorittaa verkko- ja etäopintoina

Tarvittaessa koulutuksen järjestäjä voi pidättää opiskeluoikeuden enintään kolmeksi päiväksi. Päihteiden takavarikointioikeus on ainoastaan poliisilla.

Toimintamalli akuuttitilanteisiin

– opiskelija humaltuneena tai päihteiden vaikutuksen alaisena oppilaitoksessa/asuntolassa

1. Puutu tilanteeseen välittömästi havaitessasi päihtyneen tai huumaantuneen opiskelijan.
2. Huolehdi, ettei opiskelija tee itselleen tai muille vahinkoa. Muista huolehtia myös omasta turvallisuudestasi.
3. Pyydä apua henkilökuntaan kuuluvalta. Pyri siihen, että tilannetta on käsittelemässä kaksi henkilökuntaan kuuluvaa.
4. Pyydä päihtynyttä täysi-ikäistä poistumaan oppilaitoksen alueelta/työpaikalla tapahtuvan koulutuksen ympäristöstä.
5. Alaikäisen opiskelijan osalta ota aina yhteyttä huoltajaan. Huomioi, että päihtyneestä alaikäisestä opiskelijasta pitää tehdä aina lastensuojeluilmoitus, ja ilmoituskentekovelvollisuus on jokaisella henkilökuntaan kuuluvalla. Ilmoituksen voi tehdä puhelimitse kunnan sosiaalitoimeen tai [lomakkeella](#)
6. Kirjaa tapahtumat ”Epäily päihteiden käytöstä oppilaitoksessa, asuntolassa, opintokäynnillä tai työssäoppimisympäristössä (Liite 1). Toimita selvitys osaamisalapäällikölle ja kuraattorille / palveluohjaajalle.
7. Jatko-ohjaus oppilaitoksen kuraattorille/palveluohjaajalle.

Hoitoonohjaus

Hoitoonohjauksen tekee kuraattori/palveluohjaaja. Luottamuksellisen hoitoonohjaus- ja hoitosopimuksen tekevät kuraattori / palveluohjaaja – hoitotaho – opiskelija (sekä alaikäisen huoltaja). Sopimus liitteenä (liite 4)

Kurinpito päihdetilanteessa

Päihtyneenä esiintymisestä oppilaitoksessa, asuntolassa tai työpaikalla seuraa opiskelijalle rehtorin antama kirjallinen varoitus ja toistuvasta päihtyneenä esiintymisestä määräaikainen erottaminen. Jos opiskelija kieltäytyy terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin (531/2017) 85 §. Määräaikaisesta erottamisesta ja sen pituudesta sekä opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää monijäseninen toimielin. Myös asuntolasta erottamisesta päättää monijäseninen toimielin.

LIITE 1

Epäily päihteiden käytöstä oppilaitoksessa, asuntolassa, opintokäynnillä tai työssäoppimisympäristössä

Opiskelijan nimi _____

Henkilötunnus _____ - _____

Opiskeluryhmä _____

Kuvaus tilanteesta:

Kyseessä oli epäily:

humalatilasta _____

muusta päihtymyksestä _____

krapulasta _____

muista vieroitusoireista _____

Miten päihteiden käyttö todettiin:

_____
_____
_____

Päihtymystilan arviointi:

Puhe:

selvää

epäselvää heikentynyt heikentynyt

Puhuteltavuus:

kyllä

heikentynyt

Ajan ja paikan taju:

kyllä

Kävely:

varmaa

epävarmaa hidastunut kyllä

Reaktiokyky: Alkoholin haju:

normaali

ei

Olemus:

rauhallinen - hallittu euforinen – menee lujaa ahdistunut

unelias uhitteleva itkuinen

Fyysiset oireet:

ei ole levottomuus hikoilu

vapina oksentaminen

Muut: _____

Opiskelijan oma näkemys tilanteesta:

Myönsikö opiskelija käytön?

Alaikäisen opiskelijan kohdalla otettu yhteys huoltajiin (yhteystiedot)

Jatkotoimenpiteet, joista sovittiin:
esim. Huumetestaus, opiskelukyvyn arviointi,

Paikka ja aika: _____

Allekirjoitukset:

_____
opiskelija

_____
havainnon tehnyt henkilö

LIITE 2

Huumausainetestaukseen määrääminen / SORA-SÄÄDÖSTEN JA -MÄÄRÄYSTEN edellytysten täytyminen

Toimialajohtaja / palvelujohtaja täyttää tarkistuslistan (rastittaa vaihtoehdot) ja käy läpi opiskelijan kanssa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan (531/2017) oppilaitos voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestistä koskevan todistuksen, jos on **perusteltua aihetta epäillä**, että

Toisen seuraavista ehdoista on toteuduttava:

___opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai työpaikalla tapahtuvassa koulutuksessa **TAI**

___opiskelijalla on riippuvuus huumeista

Lisäksi näiden molempien ehtojen toteuduttava:

___testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi **JA**

___opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä

Lisäksi 1 (yhden) seuraavista ehdoista on toteuduttava:

Huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

___vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä

___vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta

___vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä

___merkittävästi lisää koulutuksen järjestäjän 70 ja 71 §:ssä tarkoitetun työpaikan tai 17 §:ssä tarkoitetun työnantajan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Tehdään tilanneselvitys (liite 1): mitkä tapahtumat, havainnot tai tekijät johtivat perusteltuun epäilyyn?

Palaverissa läsnäolijat: _____

_____ Pvm _____ / _____ 20_____

Toimialajohtajan / palvelujohtajan allekirjoitus

_____

Opiskelijan/ alaikäisen huoltajan allekirjoitus _____

Alaikäisen opiskelija kohdalla: lastensuojeluilmoitus on tehty _____ / _____ 20 _____

LIITE 3

SORA-SÄÄDÖSTEN- JA MÄÄRÄYSTEN mukainen määräys huumausainetestaukseen

Oppilaitoksella on perusteltu syy epäillä, että opiskelija käyttää huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin tai on riippuvainen huumeista.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) perusteella oppilaitoksella on oikeus määrätä opiskelija toimittamaan huumausainetestiä koskeva todistus, jos SORA-säädösten ja määräysten mukaiset edellytykset täyttyvät.

Opiskelijan nimi _____ Henkilötunnus _____

Tutkinto _____

Opiskelijan on hakeuduttava huumausainetestaukseen (ISLAB) **viipymättä**. Opiskelija toimittaa kopion tästä määräyksestä opiskeluterveydenhuoltoon, josta tehdään lähete laboratorioon.

Opiskelijan on toimitettava lääkärin laatima todistus huumausainetestauksesta **kolmen viikon** kuluessa toimialajohtajalle / palvelujohtajalle.

Opiskelijan kanssa on käyty keskustelu, jossa on kerrottu perusteet sekä lain määräämät edellytykset huumausainetestaukselle.

Paikka _____ Pvm _____ / _____ 20_____

_____
opiskelijan/ alaikäisen huoltajan allekirjoitus   toimialajohtajan / palvelujohtajan allekirjoitus

Huumausainetestaukset tehdään Itä-Suomen laboratoriokeskuksen Savonlinnan aluelaboratoriossa. Oppilaitos vastaa tässä pykälässä tarkoitetusta huumausainetestiä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Huumausainetestiä koskevalla todistuksella tarkoitetaan koululääkärin antamaa todistusta (lääkärintodistus), josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty testi huumausaineen käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko opiskelija käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt.

LIITE 4

Luottamuksellinen hoitoonohjaus- ja hoitosopimus

Aika ja paikka: _____

Opiskelijan nimi ja henkilötunnus: _____

Oppilaitos/tutkinto/ryhmä: _____

Opiskelukykyisyydessä havaitut vaikeudet: _____

Opiskelun jatkaminen edellyttää minulta:

- Säännöllistä läsnäoloa tunneilla
- Asiallista käyttäytymistä oppilaitoksessa/ asuntolassa
- Oppilaitoksen järjestyssääntöjen noudattamista
- En saa vaarantaa työturvallisuutta
- Päihteettömyyttä opiskeluaikana

Sitoudun

- yllä mainittuihin opiskelun edellytyksiin
- hoitoon ja hoitopaikassa laadittuun hoitosuunnitelmaan
- suunnitelman mukaisesti hoidon tukena käytettäviin hoitotoimiin (tarvittaessa alkoholimitaus, huumeeseula ja laboratoriotestit)

Annan luvan tietojen luovuttamiseen oppilaitoksen ja hoitotahon välillä opintojen ja hoidon etenemisestä.

Hoitopaikka: _____ Aika: _____

Tämän sopimuksen seurantakokous _____ / _____ 20_____

Allekirjoitukset:

Opiskelija _____

Alaikäisen huoltaja _____

Oppilaitoksen yhteyshenkilö _____

Hoitotahon edustaja _____